

RYUNOSUKE AKUTAGAVANING " AFSUNGARLIK MO'JIZALARI" ASARI TAHLILI

Samarqand davlat pedagogika
instituti 2-bosqich talabasi
Nizomiddinova Shirina Azamatovna
Dotsent: **Usarova Laylo Ibragimovna**

Annotatsiya: Ushbu maqolada afsungarlik san'ati va inson hirsining o'zaro bog'liqligi, shuningdek, ma'naviy yetuklikka erishishda ruhiy tozalikning o'rni tahlil qilinadi. Asarda qahramonning boylik va qudratga bo'lgan hirs tufayli afsungarlik sirlarini noto'g'ri maqsadda qo'llashi, natijada esa ma'naviy inqirozga uchrashi yoritiladi. Muallif insonning ichki dunyosini ochib berish orqali "haqiqiy sehr – bu o'z nafsini yengish san'atidir" degan g'oyani ilgari suradi.

Kalit so'zlar: afsungarlik, hirs, nafs, ochko'zlik, ruhiy sinov, axloq, poklik, ma'naviy kamolot.

ANALYSIS OF RYUNOSUKE AKUTAGAWA'S "THE MIRACLES OF MAGIC"

Samarkand State Pedagogical Institute, 2nd - year student
Nizomiddinova Shirina Azamatovna
Associate Professor **Usarova Laylo Ibragimovna**

Annotation: This article examines the relationship between the art of magic and human desire, as well as the role of spiritual purity in achieving moral maturity. The work illustrates how the protagonist's ambition for wealth and power leads to the misuse of magical knowledge, ultimately resulting in a spiritual downfall. By revealing the character's inner world, the author conveys the idea that "the true magic lies in the ability to overcome one's own desires."

Keywords: magic, desire, greed, selfishness, spiritual trial, morality, purity, spiritual perfection.

АНАЛИЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ РЮНОСКЭ АКУТАГАВЫ "ЧУДЕСА КОЛДОВСТВА"

Самаркандский государственный
педагогический институт, студентка 2 курса
Низомиддинова Ширина Азаматовна
Доцент **Усарова Лайло Ибрагимовна**

Adabiyot inson ruhiyatini, axloqiy tamoyillarni va ijtimoiy qadriyatlarni o'rganishda eng muhim vositalardan biridir. Inson tabiatida yashirin, ammo qudratli kuchlardan biri bu — nafsdir. U to'g'ri yo'naltirilsa, ijod, mehnatsevarlik va yuksalish manbai bo'lishi mumkin. Ammo u boshqarilmasa, insonni tubanlikka, halokatga yetaklaydi. Shuning uchun ham Sharq falsafasida “nafsni yengish – insonni yengish”[2;45] degan g'oya asosiy tamoyil sifatida qaraladi. “Afsungarlik mo'jizalari” hikoyasi ana shu falsafaning badiiy ifodasi sifatida e'tirof etiladi. Asarda yozuvchi inson ichidagi ikki qarama-qarshi kuch — ruh va nafs, poklik va ochko'zlik, iroda va hirs o'rtasidagi kurashni mahorat bilan yoritadi. Qahramonning oddiy o'yindan boshlangan tajribasi keyinchalik ma'naviy fojia tusini oladi. Bu fojia orqali muallif insonning o'zini yo'qotish, kuchni noto'g'ri ishlatish, maqsadsiz g'alaba uchun barcha narsani qurbon qilish xavfini ko'rsatadi.

Asar boshida qahramon istar-istamas o'yin stoliga o'tiradi. Dastlab u befarq, ammo omad unga bir necha marta kulganidan so'ng, ichida yashirin ishtiyoq uyg'onadi. Bu holat inson ruhiyati uchun tabiiy — g'alaba hissi kuchaygani sari inson o'zini ustun, qudratli, hattoki “taqdir egasi”[1;63] sifatida his qiladi. Ammo bu ichki o'zgarishlar juda xavfli. Muallif qahramonning ruhiy holatini chuqur psixologik tahlil asosida tasvirlaydi: avval hayajon, keyin ishonch, so'ng ochko'zlik. Bu jarayon bevosita shaxsning o'z ustidan nazoratni yo'qotish bosqichlarini ifodalaydi. Qahramon o'zining har bir yutug'ini “taqdirning iltifoti” deb emas, balki “o'z kuchining natijasi” deb biladi — bu esa insonni ma'naviy qulash sari olib boradi. Shu tarzda yozuvchi inson ichida yashovchi hirsning sekin-asta qanday kuchayishini, hatto eng oddiy vaziyatda ham insonni qanday sinovga solishini mahorat bilan ochib beradi.

Asarning markaziy nuqtasi — qahramonning do'sti o'zining butun boyligini garovga qo'ygan sahnadir. Bu taklif o'yinning ramziy chegarasini yo'qotadi. Endi o'yin shunchaki qiziqish emas, balki axloqiy tanlovga aylanadi. Shu paytda qahramon o'z ichki “men”i bilan kurashadi: halollik va ochko'zlik, sabr va shoshqaloqlik, vijdon va nafsoniyat to'qnashadi. U o'zining sehrli bilimidan foydalanish yo'lini tanlaydi. Bu esa uning eng katta xatosidir. Afsungarlik bu yerda faqat sehrli kuch emas — u inson irodasining ramzidir. Qahramon bu kuchni noto'g'ri maqsadda ishlatganida, o'zining ma'naviy qiyofasini yo'qotadi. Shu tariqa muallif asosiy falsafiy xulosaga olib keladi:

“Inson nafsini yengmas ekan, har qanday qudrat unga qarshi ishlaydi.”

Boyluk vasvasasi bu hikoyada shunchaki moddiy manfaat emas, balki insoniyat tarixida takrorlanib kelayotgan ruhiy zaiflik — kuch istagining, hukmronlik orzusining timsolidir.

Hikoyaning eng dramatik sahnasi — qahramon afsungarlikni ishga solgan paytdir. Qartadagi qirol jonlanib, qilichini ko'tarib unga qaragan on — bu g'ayritabiiy hodisa emas, balki ichki ruhiy inqirozning badiiy timsolidir. Qirol — bu qahramonning o'z nafs, o'z yovuz tomoni. Bu epizod tasviriy ma'noda nafsning obrazidir — inson o'z

yaratuvchisi bo'lgan kuchdan qo'rqadi[1;79]. Muallif inson tafakkurining ikki qutbini qarama-qarshi qo'yadi: ong va instinkt, tafakkur va ehtiros. Qahramon o'zining yaratuvchisi bo'lgan kuchdan qo'rqadi, u endi o'z sehrining qurboniga aylanadi. Shunday qilib, yozuvchi inson ongining zaifligini, aql bilan nafs o'rtasidagi nozik chegarani ko'rsatadi. Bu jarayonni zamonaviy psixologik talqinda "ruhiy parokandalik" deb atash mumkin: inson o'z ichki muvozanatini yo'qotganida, u tashqi kuchlarga — boylik, kuch, shon-shuhrat istagiga qul bo'ladi.

Asar yakunida qahramon uyg'onadi — u hali ham Misra-kun bilan bir xonada, kerosin chirog'i yorug'ida o'tirgan bo'ladi. Shu daqiqada u tushunadi: o'zi guvoh bo'lgan "mo'jiza" aslida o'z nafsining aks-sadosi edi.

Misra-kunning yakuniy so'zlari asarning ma'naviy xulosasidir:

"Afsungarlik san'atini o'rganishdan oldin boylikka bo'lgan hirsni yengish kerak."

Bu ibora nafaqat shogirdga, balki butun insoniyatga qaratilgan falsafiy murojaatdir. Chunki haqiqiy bilim, kuch va san'at — faqat pok qalb egasiga ochiladi. Nafsga asir bo'lgan inson esa har qanday buyuk imkoniyatni yovuzlik vositasiga aylantiradi. Afsungarlik bu ma'noda ma'naviy poklanishning ramzidir. U faqat tashqi sir emas, balki ichki uyg'onish, ruhiy muvozanatga erishish san'atidir. Shu nuqtada asar "sehr haqida hikoya"dan "insonning o'zini topish yo'lida kechirgan ruhiy fojiasi"ga aylanadi.

Xulosa: "Afsungarlik mo'jizalari" hikoyasi falsafiy, psixologik va axloqiy mazmunni o'zida mujassam etgan asardir. Unda muallif insonning eng murakkab dushmani — o'z nafsiga qarshi kurash masalasini badiiy shaklda yoritadi. Asarda qahramonning oddiy o'yindan boshlangan tajribasi insoniyat uchun muhim saboqqa aylanadi: haqiqiy kuch – tashqi sehrda emas, balki o'zini boshqarish qobiliyatidadir. Bu g'oya zamonaviy davr uchun ham dolzarb: moddiylik, raqobat va boylik ketidan quvayotgan jamiyatda insonni to'xtatib, unga ruhiy haqiqatni eslatadi. Afsungarlik bu yerda insonni yuksaltiruvchi kuch emas, balki uni sinovdan o'tkazuvchi vosita sifatida talqin etiladi. Shunday qilib, asar o'quvchiga quyidagi xulosani beradi:

"Inson o'z nafsini yengmas ekan, u hech qachon haqiqiy afsungar, ya'ni o'z hayoti ustidan hukmron shaxs bo'la olmaydi."

Bu falsafiy xulosa hikoyaning umuminsoniy qiymatini belgilaydi — u har davr, har jamiyat va har bir shaxs uchun dolzarb ma'naviy o'git bo'lib qolaveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'afurov A. Inson ruhiyati va badiiy tahlil. – Toshkent: Ma'naviyat, 2018.
2. Karimov I. Ma'naviy yetuklik sari. – Toshkent: O'zbekiston, 2016.
3. Fromm E. Inson qalbi sirlari. – Moskva: Progress, 2002.
4. Dilshodbek Asqarov tarjimasi asosida olingan matn (hikoya).